

البتہ کہ عضبانی ہستہ

پنج جستار دربارہی وطن و انزوای خود خواستہ

دوبراوتکا اوگرشیچ | ترجمہی خاطرہ کردگریبی

فهرست

- سخن مترجم ۱۳ آدم‌کشی با قلم
روابط خطرناک ۱۹ ادبیات در این فرهنگ جایی ندارد
مسئله‌ی زاویه دید ۲۹ خلسه‌ی جمعی و انزوای خودخواسته
جمهوری ادبی کاکانیا ۷۷ نویسندگان هم‌آدم‌اند
ترس از مردم ۱۰۵ آیا بچه‌ای هم باقی مانده؟
ذات فرّار بایگانی ۱۱۱ یادهایی که تلنبار می‌کنیم

پیش‌گفتار

«برای ادا درآوردن با شست دست و بینی باید شست‌تان را بگذارید نوک بینی‌تان و باقی انگشت‌ها را بجنبانید.» با خواندن چنین جمله‌ای وسط یک مقاله تعریف‌مان را از مقاله گم می‌کنیم. پیش‌فرض ما درباره‌ی مقاله این است که رسمی، عساقورت داده و خشک پیش‌برود و نشانه‌ای از دنیای شخصی نویسنده هر آن نباشد اما مقاله‌ها هم دنیای تازه‌ی خودشان را دارند و به فرم‌های خلاق و بدیع درآمده‌اند. گاهی چنان خوب نوشته می‌شوند که تجربه‌ی شیرین خواندن رمان‌های پرشور را برای خواننده زنده می‌کنند.

جستارهای روایی چنین حال و هوایی دارند. جستار روایی متنی غیرداستانی است که سبکی دلنشین، ساختاری ظاهراً ولنگار، لحنی شیبه زبان شفاهی، و گاهی چاشنی طنز ظریفی دارد و با استفاده از داستان یا ساختار داستانی، روایت نویسنده را از مبحثی که کمتر به آن پرداخته شده، ارائه می‌دهد. به عبارتی، نویسنده‌ی جستار روایی با استفاده از اکسیر هنر، فرم لذت‌بخشی می‌آفریند و مضمون مقاله را به گونه‌ای نو و با هنری متفاوت ارائه می‌دهد.

جستار یا essay مانند مقاله یا article متنی غیرداستانی است اما به جای آن که مثل مقاله اطلاعاتی درباره‌ی یک موضوع خاص به خواننده منتقل کند، دیدگاه شخصی نویسنده را درباره‌ی یک یا چند موضوع و با لحنی که اعتماد مخاطب را برانگیزد برایش توضیح می‌دهد. جستار نویسنده بر اساس تجربه‌ی زیسته خود، نگاه ویژه‌ای به مفهوم یا رخداد مورد نظرش پیدا کرده، به یک روایت فردی رسیده و با نوشته‌ای صمیمی و صادقانه می‌خواهد موضع و تحلیل خودش را شرح دهد. به همین دلیل خواندن جستار ما را با طرز فکر، منش یا به اصطلاح صدای نویسنده آشنا می‌کند. بی‌تردید مقاله نویسنده دیدگاه شخصی درباره‌ی موضوع مقاله‌شان دارند و گاهی آن را با خوانندگان‌شان در میان می‌گذارند اما نتیجه‌گیری نوشته‌شان را با استناد به دلایل و شواهد موجود در مقاله سرو سامان می‌دهند نه مبتنی بر تجربه، برداشت و روایت شخصی خودشان.

تعبیر شیرین و تأمل برانگیز دیگری هم جستار را ترکیبی از اول شخص مفرد و سوم شخص جمع معرفی می‌کند که تجربه‌ی نویسنده را در مسیر جست‌وجو و آزمودن پست و بلند مفاهیم مختلف و ابعاد گوناگون رخدادها به ثبت رسانده و با خوانندگان به اشتراک می‌گذارد. همین معنای جست‌وجوگری است که معادل جستار را برای واژه‌ی essay انتخابی دقیق و قابل دفاع می‌کند. از این منظر، جستار کنشی است که خواننده را با تکاپوی نویسنده در درک و تحلیل رخدادها و واقعی و مفاهیم مختلف همراه می‌کند.

منطق گفت‌وگویی، جستار را بستر مناسبی برای حضور صداهای دیگر در ساحت تلاش نویسنده برای فهم معنا می‌داند؛ صداهایی که می‌توانند موضع نویسنده را به چالش کشیده و متنی چندصدای خلق کنند. جستار نویسنده که هشیارانه در گرانیگاه جریان‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... زمان خود ایستاده، می‌تواند با اجتناب از قضاوت

تجربی و تک‌گویی تمامیت خواهانه و پرهیز از سازآرایی صداهای گوناگون به شع دیدگاه خود، شرکت مؤثر صداهای دیگر را در گفت‌وگوی متن تضمین کند به خاطر اهمیت ژانر یا گونه‌ی جستار، بسیاری از نویسندگان معاصر مانند شاهرخ مسکوب، کامران فانی، بابک احمدی و صاحب‌نظران دیگر در نوشته‌هایشان جستار را تعریف کرده‌اند و تفاوت‌های جستار و مقاله را شرح داده‌اند. با مطالعه‌ی نمونه‌های مختلف جستار و خصوصاً جستار روایی درک دقیق‌تری از تعریف جستار روایی خواهیم داشت. خواندن بهترین نمونه‌های هر ژانر نوشتاری هم می‌تواند آشنایی ما را با آن‌ها به تجربه‌ای بیار و خوشایند مبدل کند. به همین دلیل در مجموعه‌ی جستار روایی آثار نویسندگان شاخص این ژانر را که پیشینه‌ی فرهنگی متفاوتی دارند، به علاقه‌مندان ارائه می‌دهیم و در هر کتاب می‌کوشیم مخاطب را با سبک نوشتاری و صدای منحصر به فرد یک جستار نویسنده بر جسته آشنا کنیم.

درباره‌ی کتاب

در کتاب البته که عصبانی هستم سراغ دوبراوکا اوگرشیچ، نویسنده‌ی خردمند کرواسی، رفته‌ایم. ترجمه‌ی جستار روایی توانایی خاصی می‌طلبد که قوت‌های مهارت فهم و انتقال متون انگلیسی است. زبان مترجم این جستارها باید به خلق و خوی گفتمانی نویسنده نزدیک باشد یا نزدیک شود تا بتواند مباحث جدی و حال و هوای نوشته‌های او را به لحن شخصی، سرخوشانه و گاه مطایبه‌آمیز جستار روایی گره بزند و سهم خواننده را در حفظ خواندن متن افزایش دهد. خاطره کردکریمی دانش آموخته‌ی رشته‌ی ادبیات در دانشگاه الزهرای تهران است که در کارنامه‌ی کاری‌اش ترجمه‌ی ادبیات نام‌های مختلف و کار با مجلات ادبی به چشم می‌خورد و به وقت و ظرافت تمام توانسته با رعایت امانت در ترجمه، روح جستارهای اوگرشیچ را به مخاطب منتقل کند.